

УДК 811.111'373.231-057.341(73)

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-212-24>

АНГЛІЙСЬКОМОВІ ПРИЗВИСЬКА ПРЕЗИДЕНТІВ США: СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА МОТИВИ ПОЯВИ

ENGLISH NICKNAMES OF THE USA PRESIDENTS: SEMANTIC PECULIARITIES AND MOTIVES OF EMERGING

Куш Е. О.,

orcid.org/0000-0002-7220-3806

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»
Національного університету «Запорізька політехніка»

Шовкопляс Ю. О.,

orcid.org/0000-0003-1473-4411

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри викладання другої іноземної мови
Запорізького національного університету

Статтю присвячено вивченню особливостей значення та мотивів появи англійськомовних прізвиськ американських президентів. У статті визначаються поняття «прізвисько», «мотив появи», встановлюються характерні ознаки прізвиськ та причини поширення прізвиськ президентів США в англійській мові та її різних комунікативних сферах. Детальну увагу приділено в статті з'ясуванню особливостей значення англійськомовних прізвиськ американських президентів та мотивів їх появи, що визначають особливості їх значення та форми.

Прізвисько є номінацією людини, додатковою до її офіційного імені. Відмітними рисами прізвиськ є неофіційність, пізнаваність. Прізвиська функціонують у будь-якій сфері. У політичній сфері прізвиська виконують оцінну та експресивну функції, виступаючи засобами створення іміджу політичного діяча. Англійськомовні прізвиська президентів США є переважно оцінними одиницями або містять одиниці, що набувають оцінного значення у складі прізвиськ. Суто позитивними є прізвиська батьків-засновників країни. Подібні прізвиська містять компоненти на позначення ролі перших американських президентів у створенні США. Англійськомовні негативно-оцінні прізвиська американських президентів кількісно переважають над позитивно-оцінними.

Мотив появи прізвиська є причиною вербалізації інтенції мовця, пов'язаної з наданням характеристики людини або висловлення ставлення до неї. Мотиви появи прізвиськ є зовнішніми та внутрішніми. Зовнішні мотиви появи прізвиськ американських президентів є позамовними, визначеними фактами та особливостями їх професійної діяльності, місцями, пов'язаними із їх життям і діяльністю, їх особистими та професійними якостями, віком, зовнішністю, релігійною приналежністю. Зазначені фактори відбиваються в семантиці прізвиськ американських президентів. Внутрішні мотиви появи прізвиськ пов'язані з мовними ресурсами їх створення, власне із можливостями зміни форми офіційних номінацій президентів. Це відбувається в появі зменшувальних, скорочених або свідомо викривлених офіційних номінацій президентів із оцінним та експресивним потенціалом.

Ключові слова: англійська мова, значення, інтенція, мотив, прізвисько, президент, форма.

The article is devoted to the study of the peculiarities of meanings and motives of emerging of English nicknames of American presidents. Notions of nickname and motive of their emerging are defined in the article. Peculiar features of nicknames and the reasons of the spread of nicknames of the US presidents in the English language and its different communicative spheres are revealed in it. Special attention is given in the article to the analysis of meanings of nicknames of American presidents and the motives of their emerging influencing the peculiarities of their meanings and forms.

A nickname is a lexical nomination of a person, additional to his or her official name. The distinctive features of nicknames are their informality and recognizability. Nicknames function in any communicative sphere. As a means of creating an image of a politician these units perform evaluative and expressive functions in the sphere of

political communication. Nicknames of US presidents are evaluative units. The nicknames of the founding fathers of America have only positive meanings. Such nicknames contain components revealing the role of the first American presidents in the creation of the USA. Negative nicknames of American presidents in English prevail in quantity over positive ones.

The motive for the nickname emerging is understood in the article as a reason for verbalizing the speaker's intention to characterize a person or express an attitude towards him or her. The motives for nicknames can be differentiated into external and internal ones. The external motives for the emerging of nicknames of American presidents are extra-linguistic, determined by the facts and peculiarities of their professional activities, places associated with their lives and activities, their personal and professional qualities, ages, appearances, and religious affiliations. These factors are reflected in the semantics of the nicknames of American presidents. The internal motives for the emergence of the nicknames are related to the linguistic resources of their creation, i.e. the possibilities of changing the form of official means of presidential designations. This is reflected in the emerging of diminutive, abbreviated or intentionally distorted official means of nomination of American presidents with evaluative and expressive potential.

Key words: the English language, meaning, intention, nickname, president, form.

Постановка проблеми. Антропоцентричний характер дослідження мови виявляється зокрема у вивченні різних антропонімічних назв, що є власними назвами людини. Подібні назви не є однорідними, вони представлені іменами, прізвищами, по-батькові, псевдонімами, прізвиськами, нікнеймами та ін. Хоча будь-які антропоніми є етно- та соціокультурно забарвленими одиницями, вивчення яких дозволяє отримати додаткову позамовну інформацію про носіїв мови, в якій вони з'явилися, ключова роль у отриманні подібної інформації належить саме неофіційним назвам осіб, зокрема прізвиськам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри той факт, що прізвиська загалом достатньо активно вивчаються лінгвістами [1; 2; 3], недостатньо вивченими з-поміж інших залишаються прізвиська відомих політичних діячів, зокрема президентів США, розмаїття та значення яких дозволяють виявити різноманітну соціокультурну, історичну, політичну та іншу інформацію про країну та її мешканців.

Метою цієї статті є вивчення семантики та мотивів появи прізвиськ американських президентів. Завдання статті полягають у наданні визначення понять політичне прізвисько, мотив його утворення, встановленні причин поширення прізвиськ президентів США, з'ясуванні видів мотивів, що визначають появу різних видів прізвиськ американських президентів, виявленні та аналізі особливостей значення та специфіки вмотивованості вказаної групи прізвиськ, що потребує аналізу екстралінгвальних факторів їх породження та поширення.

Виклад основного матеріалу. Прізвиськом вважаємо неофіційне ім'я, яке вживається замість основного задля надання характеристики особі. Характеристикою прізвиськ вважають не тільки неофіційний характер, але й пізнаваність [2, с. 158]. Прізвиська виступають засобами висловлення ставлення до людини у різних сферах, в тому числі й у політичній.

Свої прізвиська президенти США отримували від широкого загалу, родичів, друзів та інших політиків. Незважаючи на той факт, що політична є інституційною сферою спілкування, деякі із прізвиськ, переважно з позитивними конотаціями на позначення батьків-засновників країни, вживаються й у офіційному мовленні американських політиків.

Розглянемо семантичні складові найбільш відомого прізвиська першого президента США (1789–1797 рр.), учасника боротьби за незалежність країни (1775–1797 рр.) Джорджа Вашингтона. Своє прізвисько *the Father of the country* політик отримав на честь того, що він практично без сторонньої допомоги створив перший уряд країни з політичними інститутами та правилами, які існують і донині. Безумовно, компонент *father* у складі прізвиська набуває позитивно-оцінного значення, а саме прізвисько відзначає унікальність дій Дж. Вашингтона стосовно своєї країни.

Позитивно-оцінними конотаціями володіють і інші прізвиська президентів, які вважаються батьками-засновниками США. Подібні прізвиська містять компоненти, що звеличують цих

осіб, підкреслюють їх внесок у розвиток країни, відсилають до певних подій, у яких вони брали участь, зокрема:

the Colossus of Independence – Джон Адамс;
the Apostle of Democracy – Томас Джефферсон;
the Father of the Constitution – Джеймс Медісон;
People's President – Ендрю Джексон;
Washington of the West – Вільям Генрі Гаррісон;
the Great Emancipator / the Liberator – Авраам Лінкольн.
Зазначимо, що багато президентів США мають декілька прізвиськ, наприклад:
the Colonel, the Lion, the Trust Buster – Т. Рузвельт;
Junior, 43, Bush 43 – Дж. В. Буш (молодший);
Senior, Bush Sr. – Дж. Х. В. Буш (старший);
Idol of Ohio, the Major, the Napoleon of Protection – В. Маккінлі;
Grover the Good, His Obstinacy – Гр. Клівленд;
the Hero of New Orleans, King Andrew – Е. Джексон;
the American Cincinnatus, His Excellency, the American Fabius – Дж. Вашингтон;
the Emancipation President, Father Abraham – А. Лінкольн;
Father of the Declaration of Independence – Т. Джефферсон.

Багато прізвиськ американських президентів різних часів і епох містять однакові лексеми, що вказують на мудрість, відданість своєму народові очільників їх країни, наприклад:

the Sage of Mount Vernon – Дж. Вашингтон;
the Sage of Monticello – Т. Джефферсон;
the Sage of Montpelier – Дж. Медісон;
the Sage of Hermitage – Е. Джексон;
the Sage of Kinderhook – М. ван Бюрен;
the Sage of Wheatland – Дж. Бучана;
the Sage of Springfield – А. Лінкольн;
the Sage of Princeton – Гр. Клівленд;
Man of the People – Т. Джефферсон;
the People's President – Е. Джексон;
the Man of the People – А. Лінкольн;
the People's President – Гр. Клівленд.

Зауважимо, що далеко не всі прізвиська президентів є позитивно-оцінними, такими, що підкреслюють велич цієї категорії політиків країни. За допомогою прізвиськ президенти США висміюються представниками широкого загалу або політичними опонентами. Прізвиська можуть також виражати презирство або негативне ставлення до них, про що зокрема свідчать наступні приклади:

the Fraud President – Р. Б. Хейс;
the Great Pretender – Дж. Буш (молодший);
that Man in the White House – Ф. Рузвельт;
Rat Face – Дж. Ф. Кеннеді;
Slick Willie – Б. Клінтон.

Аналіз семантичного значення прізвиськ американських президентів вказує на виключно позитивне значення тих із них, що слугують засобами позначення перших чотирьох президентів країни: Дж. Вашингтона, Дж. Адамса, Т. Джефферсона, Дж. Медісон. Позитивні конотації превалюють у прізвиськах американських президентів Е. Джексона, В. Гаррісона, Дж. Полка, З. Тейлора, А. Лінкольна. Негативне значення переважає у прізвиськах президентів Е. Джонсон, Р. Ніксон, Дж. Буш, Б. Клінтон, Дж. В. Буш. Прізвиська президентів з негативно-оцінними конотаціями переважають за кількістю над позитивно-оцінними. Поява та поширення

негативно-оцінних прізвиськ розпочинається з часів президенства Р. Ніксона (1969–1974 рр.) [4, с. 401].

У більшості випадків використання прізвиськ вмотивоване бажанням тих, хто їх створює або використовує їх, виразити своє ставлення до індивіда. Під мотивом появи прізвиська ми розуміємо причину, що обумовлює вербалізацію інтенції мовця, пов'язану з характеристикою референта, який позначається ним.

Потреба того, хто говорить, виразити своє ставлення за допомогою прізвиська, базується при цьому або на певній характеристиці референта, що позначається ним (наприклад, *Old Rough and Ready* (Zachary Taylor), або ж прізвисько є похідним від власного імені референта (наприклад, *Ike* (Dwight D. Eisenhower)).

Зазначимо, що Захарій Тейлор, дванадцятий президент США (1849–1859 рр.), був першим із тих, кого обрали на посаду президента без попереднього політичного досвіду. Захарія Тейлора було обрано партією Вігів в кандидати на посаду виключно тому, що він був героєм війни. Тейлор провів сорок років в армії, командує підрозділами з боротьби з індіанцями, і, в кінці кінців, заслугував славу героя під час війни з Мексикою. Прізвище *Old Rough and Ready* Тейлор отримав від своїх солдат за грубість і прямоту манер.

Прізвище *Ike* супроводжувало тридцять четвертого президента США (1953–1961 рр.) Ейзенхауера з дитинства. Воно стало частиною популярного слогана *I like Ike* [5, с. 181]. Ейзенхауер з його простим походженням і військовим минулим користувався популярністю виборців. Незважаючи на те, що американські президенти до Ейзенхауера отримували прізвиська, що походили від зменшувально-пестливих імен, він став першим президентом, чиє прізвисько визначеного типу стало широко використовуватися. Зазначимо також, що завдяки Ейзенхауеру вираз *In God We Trust* став національним девізом країни в 1956 році.

Обґрунтованим є, на нашу думку, прийнятий підхід до класифікації прізвиськ на основі їх мотивації їх творення. Науковці розрізняють зовнішні та внутрішні мотиви або фактори утворення прізвиськ [3, с. 44; 6, с. 53]. Вважається також, що зовнішні мотиви стосуються, в першу чергу, значення прізвиськ, у то час, як внутрішні – є визначальними для їх форми [3, с. 45].

До зовнішніх мотивів утворення англійськомовних прізвиськ президентів США відносимо їх політичну діяльність на посаді або певні характеристики чи факти, які вказують на неї. Прізвиська, творення яких вмотивоване визначеним фактором, містять компоненти, що позначають пост президента в цілому (наприклад, *Father of His Country*, *Stepfather of His Country* (George Washington), *Last of the Whigs* (Millard Fillmore), а також вказують на конкретну подію його служби («No New Taxes» Bush (George Bush), *The Emancipation President* (Abraham Lincoln)).

Мотивом творення прізвиськ президентів США є також їх діяльність до вибрання на пост президентів. Подібні прізвиська утворюються із вживанням засобів позначення військових заслуг майбутніх президентів, особливо в період формування країни та набуття нею незалежності у різні часи на різних територіях (наприклад, *the Savior of His Country* (George Washington), *the Hero of New Orleans* (Andrew Jackson); йменування іншої професійної діяльності майбутніх президентів (*the Canal Boy* (James Carfield), *the Wool-carder President* (Millard Fillmore), *the Farmer President* (William Harrison), *the Rail Splitter* (Abraham Lincoln)).

Також основою творення прізвиськ американських президентів є їх особисті та професійні якості, що відбивається у значенні їх компонентів, наприклад:

the Driving Force – одне з прізвиськ президента Б. Харрісона, що віддзеркалює його сильний характер і вміння залучати людей у спільну справу [4, с. 387];

Прізвиська можуть містити також топонімічні одиниці на позначення місця проживання президента (найчастіше того, що пов'язане з періодом відставки), наприклад:

Sage of Monticello – прізвисько Т. Джефферсона;

Duke of Braintree – прізвисько Дж. Адамса;

Kinderhook Fox – прізвисько М. вен Бурена.

Поява прізвиськ може бути вмотивована і особливостями зовнішності президентів, наприклад:

Handsome Frank – прізвисько Ф. Фірса;

Little Ben – прізвисько Б. Франкліна.

Основою прізвиськ американських президентів ставали також і певні значні події у їх житті. Так, наприклад, поява одного із прізвиськ президента Гровера Клівленда США (1885–1889 рр., 1893–1897 рр.) є *the Buffalo Hangman*. Поява вказаного прізвиська пов'язано з одним із випадків з життя Клівленда, коли він був шерифом у Ері Каунті (штат Нью-Йорк), а йому було доручено повісити людину, яка здійснили вбивство [4, с. 311]. Прізвисько *the Father of the University of Virginia* було надано Томасу Джефферсону, який заснував університет штату Вірджинія [4, с. 34].

Основою та мотивом створення прізвиськ американських президентів може також бути їх походження (*the Log Cabin Candidate* – *William Harrison*);

релігійна приналежність (*Puritan President* – *Calvin Coolidge*);

вік (*Old Granny* – *William Harrison*, *Oldest and the Wisest* – *Ronald Reagan*).

На основі аналізу фактичного матеріалу прізвиська американських президентів, мотив творення яких є внутрішнім, можна поділити на такі групи:

зменшувальні (*Jerry* – *Rudolf Ford*);

скорочення, що супроводжуються або не супроводжуються додатковими компонентами (*TR* – *Theodor Roosevelt*, *Old Zach* – *Zachary Taylor*);

викривленням (перетворенням) імен (*Useless Grant* – *Ulysses S. Grant*).

Зовнішня форма подібних прізвиськ також слугує засобом виразу певного ставлення до президента. Кількість прізвиськ американських президентів, на творення яких вплинули переважно зовнішні фактори, переважають ті, що сформовані внутрішнім мотивом, мовним, що визначає форму прізвиська. У політичному середовищі прізвиська виконують оцінну та експресивну функції, виступаючи засобами створення іміджу політичного діяча та висловлення ставлення до нього загалом. Мовні засоби, що входять до складу прізвиськ президентів США, є оцінними або ж набувають оцінного значення у них, апелюючи у більшості випадків до ціннісної системи американського суспільства.

Висновки. Отже, прізвиська є неофіційними номінаціями людини, що виявляють ставлення до неї інших осіб. Прізвиська можуть надаватися будь-кому, про що зокрема свідчить існування великої кількості прізвиськ американських президентів. Подібні прізвиська є здебільшого позитивно та негативно-оцінними одиницями, що виявляють ставлення до президентів США інших та слугують засобами надання їм характеристик. Основною вмотивованості цих одиниць є зовнішні та внутрішні фактори. Зовнішніми мотивами, що визначають їх появу, є діяльність президентів на посаді або до неї, їх особисті та професійні якості, релігійна приналежність, вік, зовнішність, місце походження чи перебування. Внутрішні мотиви пов'язують із власне мовними ресурсами створення та трансформування прізвиськ, зміною їх форми, внаслідок чого з'являються зменшувальні номінації американських президентів, а також прізвиська, які було утворено скороченням або навмисним трансформуванням офіційних імен, що призвело до їх викривлення. Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з детальним аналізом способів творення та лінгвокультурного забарвлення англійськомовних прізвиськ американських президентів і інших видатних осіб країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Павлюк В. Лінгвістичний статус прізвиська та його місце в антропонімії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Філологія (мовознавство)*. 2014. № 19. С. 157–162.

2. Святюк Ю. В., Левицький А. Е. Етнономінації у дзеркалі міжкультурної комунікації : Монографія. Київ : Логос, 2011. 192 с.
3. Pyles T. Words and Ways of American English. N. Y. : Random House, 1952. 310 p.
4. DeGregorio W. A. The Complete Book of U.S. Presidents. New York : Dembner Books, 1989. 740 p.
5. Dye T. R., Zeiger H. The Irony of Democracy : as Uncommon Introduction to American Politics. Monterey : Brooks Cole Publishing Co, 1987. 512 p.
6. Куц Е. О., Шовкопляс Ю. О. Соціокультурні аспекти формування та тематичні групи англійськомовних прізвищ президентів США. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2024. Т. 35 (74). № 3. Ч. 1. С. 50–55.